

Цивінський Олександр Ігорович

(Національне антикорупційне бюро України, м. Київ)

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-3105-8363>

ПРОБЛЕМИ ТЛУМАЧЕННЯ ПОНЯТЬ «ПРИВЛАСНЕННЯ», «РОЗТРАТА» ТА «ЗАВОЛОДІННЯ ШЛЯХОМ ЗЛОВЖИВАННЯ СЛУЖБОВОЮ ОСОБОЮ СВОЇМ СЛУЖБОВИМ СТАНОВИЩЕМ» У СТАТТЯХ 191, 262, 308, 312, 313, 410 КРИМІНАЛЬНОГО КОДЕКСУ УКРАЇНИ

У статті на основі аналізу доктринальних джерел, положень Кримінального кодексу України і судової практики визначено зміст понять «привласнення», «розтрата» та «заволодіння шляхом зловживання службовою особою своїм службовим становищем», які є ознаками складів кримінальних правопорушень, передбачених статтями 191, 262, 308, 312, 313, 410 КК України. Встановлено, що привласнення чужого майна, яке було ввірене особі чи перебувало в її віданні, полягає в повному виведенні такого майна із володіння власника та повернення такого майна на свою користь, а розтратою такого майна є діяння, не пов'язані з його поверненням на користь винного. Обґрунтовано, що заволодіння майном шляхом зловживання службовим становищем у ст. 191 КК України охоплює повернення на свою користь чи користь третіх осіб майна, пов'язане з використанням повноважень організаційно-розпорядчого характеру.

Ключові слова: заволодіння чужим майном, привласнення чужого майна, розтрата чужого майна, зловживання службовим становищем, кримінальна відповідальність.

Постановка проблеми. Об'єктивна сторона кримінальних правопорушень, передбачених статтями 191, 262, 308, 312, 313, 410 Кримінального кодексу України (далі – КК України), описана за допомогою таких понять, як «привласнення», «розтрата» та «заволодіння шляхом зловживання службовою особою своїм службовим становищем». Незважаючи на достатньо тривалу історію існування таких формулювань в українському законодавстві, у кримінально-правовій доктрині досі не сформувалося усталених підходів до трактування відповідних понять. Не спостерігається єдиного підходу і в рішеннях вищих судових інстанцій. Як результат – неоднакове застосування судами відповідного законодавства. В абсолютно подібних ситуаціях суди вбачають і привласнення, і розтрату, і заволодіння шляхом зловживання службовим становищем, а часто навіть вказують на поєднання таких форм заволодіння чужим майном чи взагалі не конкретизують, яка форма мала місце. Описана ситуація свідчить про потребу подальших наукових досліджень цієї тематики та пошуку оптимальних рішень.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Обрана проблематика доволі активно порушувалася науковцями. Водночас відповідні питання залишаються дискусійними. Зокрема, надзвичайно різноманітні авторські тлумачення поняття привласнення. Наприклад, А.В. Савченко під ним розуміє незаконне безоплатне вилучення винним на свою користь чужого майна [1, с. 203]. М.І. Мельник так само пише про протиправне і безоплатне вилучення винним чужого майна, проте

додатково вказує на намір у подальшому повернути його на свою користь [2, с. 598], тобто автор розділяє в часі моменти вилучення майна і його повернення на свою користь та виводить повернення майна за межі об'єктивної сторони. Причому під вилученням перший розуміє утримання або повернення такого майна на свою користь [1, с. 203], а другий – його утримання та повернення [2, с. 598]. Ю.П. Дзюба та М.І. Панов пишуть, що привласнення – це незаконне безоплатне утримання майна, а під останнім розуміють невиконання вимог повернути майно у певний строк і встановлення володіння ним як власним [3, с. 201]. В.А. Олексієнко визначає привласнення як протиправне повернення особою майна, що було їй ввірене чи перебувало у її віданні, на свою користь, перелічуючи можливі способи такого повернення: незаконне утримання, повернення, відокремлення від іншого ввіреного майна, інше відчуження всупереч цільовому призначенню (умов згідно договору чи чинного законодавства) [4].

Щодо поняття розтрати, то Пленум Верховного Суду України, свого часу, зробив висновок, що при привласненні повноваження особи щодо ввіреного чи отриманого у відання майна використовуються для його повернення на свою користь, а при розтраті – на користь інших осіб [5]. Водночас таке тлумачення не забезпечило єдності судової практики, як і не припинило дискусій серед науковців щодо змісту поняття розтрати та його відмежування від привласнення. В руслі вищенаведеної правової позиції М.І. Мельник пише, що в результаті розтрати винний поліпшує майнове становище

інших осіб шляхом безпосереднього споживання ними незаконно вилученого майна, позбавлення їх за рахунок витрачання такого майна певних матеріальних витрат, збільшення доходів інших осіб [2, с. 598]. Ширше вказане поняття розуміють Ю.П. Дзюба та М.І. Панов, визначаючи його як незаконне безоплатне відчуження, використання, витрачання майна, яке було ввірене винному чи перебувало в його віданні (продаж, дарування, споживання, передача іншим особам тощо) [3, с. 201]. З такого визначення можна припустити, що розтрата можлива не тільки на користь третіх осіб, а навіть в такому випадку – майнове становище таких третіх осіб не обов'язково має поліпшуватися (при продажу особа може сплатити ринкову ціну). Дещо по-іншому, водночас теж ширше ніж Пленум Верховного Суду України, дане поняття трактує В.О. Навроцький, виділяючи дві можливі форми розтрата: 1) використання майна – втрата ним наявної до посягання мінової чи споживчої цінності; 2) звернення чужого майна на користь інших осіб [6, с. 24].

Метою статті є з'ясування змісту понять «привласнення», «розтрата» та «заволодіння шляхом зловживання службовою особою своїм службовим становищем», за допомогою яких описана об'єктивна сторона кримінальних правопорушень, передбачених ст. ст. 191, 262, 308, 312, 313, 410 КК України.

Виклад основного матеріалу. Проаналізувавши наведені вище авторські визначення поняття «привласнення», можна підсумувати, що одні автори акцентують увагу на вилученні майна як ознаці привласнення, другі – на утриманні майна, треті – на зверненні майна на свою користь; одні ототожнюють поняття вилучення майна і утримання чи неповернення майна, яке було ввірене чи перебувало у віданні особи, інші – відокремлюють їх як окремі способи привласнення такого майна; зрештою одні намагаються дати узагальнене визначення, інші – максимально перелічити можливі способи привласнення.

Такий плюралізм, вочевидь, породжений різними підходами до трактування сутності привласнення. Привласнення майна як його неповернення власнику, як правило, розглядається науковцями в контексті невиконання умов правочину. Водночас слід наголосити на тому, що повернення майна, яке було ввірене чи передане у відання, зазвичай, не є єдиною умовою такого правочину і поєднується з обов'язками належного зберігання, використання тощо. Порухення таких обов'язків теж може свідчити про привласнення майна (наприклад, вилучення майна з місця, визначеного власником, з подальшим його продажем чи споживанням). Таким чином, неповернення майна на вимогу власника відбуватиметься пізніше вчинення (закінчення) привласнення, а відтак знаходитиметься поза межами складу кримінального правопорушення. Окрім цього, позиція тих авторів, які ототожнюють привласнення із невиконанням вимог повернути майно, дозволяє припустити відсутність складу кримінального правопорушення в ситуації, коли особа вже вилучила майно, користується ним як власним і при виявленні такого факту повертає його, бажаючи уникнути кримінальної відповідальності.

Утримання майна близьке за значенням до неповернення майна, водночас акцент у ньому робиться на контролі особи над таким майном протягом певного часу, що за своєю сутністю є бездіяльністю. О.А. Слабченко цілком слушно відзначає, що утримання не вичерпує всіх можливих форм прояву привласнення, зокрема активних [7].

Вилучення майна змістовно пов'язане зі зміною місця перебування майна. Враховуючи, що предметом привласнення є майно, яке й так перебуває у володінні особи, логічно припустити, що можливі випадки, коли майно і не змінюватиме місце перебування, визначене власником майна чи його уповноваженою особою. Звідси можна зробити ще й висновок, що вилучення майна і утримання майна – взаємовиключні способи привласнення майна, а не тотожні, як вважають окремі автори.

Своєю чергою, слушно виглядає позиція тих науковців, які при тлумаченні поняття привласнення акцентують увагу на оберненні (зверненні) майна на свою користь. По-перше, обернення майна традиційно вважається ознакою розкрадання, видом якого виступає привласнення. По-друге, вказівка «на свою користь» цілком відповідає лексичному значенню слова привласнення в українській мові як робити що-небудь своєю власністю, присвоювати чуже [8, с. 1111]. Водночас такий підхід не відображає особливостей предмета кримінального правопорушення, яким виступає майно, що вже перебуває у володінні винного. Проте, як цілком слушно відзначається в науковій літературі, володіння, як правомочність права власності, передбачає контроль над річчю в цілому, в тому числі і дистанційний, а також здійснюваний через управління власником діями інших осіб щодо фізичного володіння, користування та розпорядження його майном [7]. Отже, власник чи уповноважена ним особа, ввіривши майно чи передавши його у відання, не перестає ним володіти. Своєю чергою, привласнення якраз і полягає в тому, що майно виходить із володіння законного власника, останній чи уповноважений ним особи позбавляється можливості використовувати таке майно для задоволення своїх інтересів чи іншим чином розпоряджатися ним. Саме такий наслідок свідчить про закінчення привласнення ввіреного майна чи майна, що перебуває у віданні. Ознаками такого можуть виступати подальше відчуження незаконно одержаного майна, його перетворення чи споживання, переміщення у повністю підконтрольне такій особі місце, передача на зберігання іншим особам тощо.

Різне трактування понять привласнення та розтрата чужого майна породжують різні погляди на розмежування цих понять. Ю.П. Дзюба та М.І. Панов вважають, що визначальним для кваліфікації діяння як «привласнення» або як «розтрата», за теперішнього стану законодавства, має бути момент спричинення майнової шкоди власнику майна: як розтрата слід кваліфікувати випадки, коли винна особа на момент виявлення факту заволодіння чужим майном витратила або іншим чином здійснила відчуження майна [3, с. 202]. Такі міркування слід піддати критиці, адже момент спричинення майнової шкоди (момент закінчення кримінального правопорушення) і момент виявлення факту заподіяння такої шкоди – не одне і теж.

М.В. Саприкіна відзначає, що у випадку привласнення особа вчиняє різноманітні дії, які забезпечують вилучення ввіреного майна і незаконне утримання його у себе, а при розтраті – дії, що забезпечують незаконне розпорядження ввіреним майном (відчуження, продаж або передача третім особам, витрачання, споживання, дарування тощо) [9]. За такого підходу, зокрема, виникає запитання, чи можливе витрачання або споживання майна без його вилучення і утримання хоча б мінімальний проміжок часу, а так само чи є розтратою вилучення майна з подальшим його відчуженням.

Л.В. Дорош специфічними рисами розтрата вважає те, що особа не змінює режим володіння з правомірною

на неправомірне, як це має місце при привласненні, а незаконно відчужує його [10, с. 30]. Такий підхід видається більш логічним, адже дозволяє чітко відмежувати ці два поняття.

Варто також відзначити, що одні автори, вслід за Пленумом Верховного Суду України, повністю розмежовують поняття привласнення і розтрата, інші ж вважають можливим їхнє поєднання. Наприклад, Ю.П. Дзюба та М.І. Панов констатують, що розтрата, як правило, слідує за привласненням, є наступним після привласнення етапом кримінального правопорушення [3, с. 201]. Водночас М.В. Саприкіна констатує, що суб'єкт, який привласнив майно, в подальшому ним розпоряджається або використовує згідно зі споживчим призначенням, однак скоєне все ж залишається розкраданням шляхом привласнення, оскільки вилучення майна було закінчене саме у формі привласнення [9].

При вирішенні цієї дискусії виходжу з таких міркувань: як привласнення, так і розтрата є самостійними форматами об'єктивної сторони, кожна з яких формує достатню підставу для кримінальної відповідальності і дозволяє вважати кримінальне правопорушення закінченим. Відтак якщо особа спочатку привласнила майно, а далі його розтратила, при кваліфікації слід брати до уваги лише привласнення; подальша розтрата – не більше як прояв посткримінальної поведінки.

При розмежуванні привласнення і розтрата, насамперед, слід виходити з того, що у статті 191 КК України вони вживаються у поєднанні. Як вже було сказано, привласненням чужого майна слід вважати незаконне одержання ввіреного майна чи чужого майна, що перебуває у віданні на свою користь, в тому числі з подальшим його споживанням, відчуженням чи іншими діями, пов'язаними із вибуттям такого майна з володіння особи. Відтак розтратою слід визнавати виключно випадки, не пов'язані з одержанням майна на свою користь. Такими можуть бути діяння щодо передачі ввіреного або такого, що перебуває у віданні, майна іншим особам, а так само надання дозволу чи умисне створення можливостей щодо вилучення, споживання або іншого пов'язаного із втраченою споживчої цінності використання такого майна третіми особами. Як приклад розтрата чужого майна можна навести ситуацію, описану у Постанові Судової палати у кримінальних справах Верховного суду України: особа, перебуваючи на посаді директора комунального підприємства, не ставлячи у відомість підлеглого бухгалтера про свої наміри, дала йому вказівку про перерахування коштів комунального підприємства на банківські рахунки двох господарських товариств за нібито виконані ними певні роботи [11]. Такі кошти навіть момент не перебували у володінні обвинуваченої особи. Натомість відверто неправильно є здійснена судом першої інстанції оцінка як розтрата діянь особи, яка прийняла на роботу фіктивного працівника і одержувала замість нього заробітну плату [12].

У науковій літературі піднімалося питання щодо доцільності виключення розтрата зі ст. 191 КК України, обґрунтовуючи тим, що такі діяння слід розглядати не як окрему форму заволодіння ввіреним чужим майном, а як одну із можливих цілей злочинця під час вчинення привласнення [13, с. 423]. Проте виходячи із вищевикладених міркувань, існування такої форми об'єктивної сторони у ст. 191 КК України все ж виправдане, адже дозволяє охопити й ті випадки, коли особа навіть на короткий час не звертає майно на свою користь.

Варто відзначити той факт, що, на відміну від ст. 191 КК України, у статтях 262, 308, 312, 313 та 410 КК

України розтрата як окрема форма вчинення кримінального правопорушення не виділяється. З позиції системного тлумачення кримінально правових норм поняття привласнення має мати такий самий зміст, як і у ст. 191 КК України, а відтак не може охоплювати розтрата. Водночас у науковій літературі переконаливо обґрунтовується думка, про те, що термін «заволодіння» охоплює перехід майна у володіння не лише винного, але й інших осіб [14]. Виходячи із такої позиції, розтрата вогнепальної зброї (крім гладкоствольної мисливської), бойових припасів та інших предметів, визначених переліченими статтями, вчинена службовою особою шляхом зловживання службовим становищем, повинна кваліфікуватися за другими частинами відповідних статей як заволодіння ними шляхом зловживання службовим становищем. У разі вчинення відповідних діянь без використання службового становища застосуванню підлягає ст. 191 КК України як загальна норма, звісно, за умови наявності у розтраченого ознак майна та необхідної його вартості. Попри окреслене вирішення цієї проблеми, вважаю, що такий стан законодавства порушує системність диференціації кримінальної відповідальності, а відтак пропоную передбачити розтрата як окрему форму об'єктивної сторони складів кримінальних правопорушень, передбачених ст. ст. 262, 308, 312, 313, 410 КК України.

Найменш висвітленим на сторінках наукової літератури є питання тлумачення поняття заволодіння майном шляхом зловживання службовим становищем. У Постанові Пленуму Верховного Суду України «Про судову практику у справах про злочини проти власності» зазначалося, що «заволодіння чужим майном шляхом зловживання службовим становищем полягає в незаконному одержанні чужого майна на свою користь або на користь інших осіб з використанням службовою особою свого службового становища всупереч інтересам служби» [5]. Таке роз'яснення й досі лежить в основі тлумачення вказаного поняття науковцями і практиками, однак, зважаючи на його неконкретність, не забезпечує якоїсь єдності. Загалом, поняття заволодіння має широкий зміст, охоплюючи усі випадки встановлення повного фізичного контролю над майном. Однак враховуючи те, що у ч. 2 ст. 191 КК України окремо виділено такі форми, як привласнення та розтрата, за змістом воно охоплює заволодіння шляхом зловживання службовим становищем чужим майном, яке не ввірене особі і не перебуває у її віданні. Звісно, говорити слід лише про безповоротне заволодіння майном.

Дискусійним у науці є питання, які саме службові повноваження можуть використовуватися для заволодіння чужим майном. Ю.П. Дзюба та М.І. Панов пишуть про використання організаційно-розпорядчих та адміністративно-господарських функцій [3, с. 202]. Натомість В.О. Навроцький констатує, що дії стосовно майна охоплюються поняттям виконання адміністративно-господарських функцій, а заволодіння чужим майном, здійснене завдяки реалізації владних повноважень та повноважень організаційно-розпорядчого характеру, не може оцінюватися як здійснене шляхом зловживання службовою особою своїм службовим становищем [6, с. 26]. Своєю чергою, К.Г. Биков вважає, що проправне заволодіння можливе як шляхом зловживання службовою особою своїм службовим становищем, так і шляхом зловживання цими особами наданими їм владними повноваженнями (зловживання владою) [15], і тим самим відстоє позицію щодо можливості використання будь-яких службових повноважень.

Виходячи із визначеного ст. 364 КК України поняття зловживання службовим становищем як використання службовою особою службового становища всупереч інтересам служби, незаконне заволодіння чужим майном шляхом використання організаційно-розпорядчих повноважень цілком можливе. Більше того, чимало таких прикладів є у слідчій та судовій практиці. Наприклад, як впливає з вироку Буського районного суду Львівської області у справі № 440/1432/17, орган досудового розслідування кваліфікував як розтрату чужого майна шляхом зловживання службовою особою своїм службовим становищем дії керівника підприємства, який надав вказівку підлеглому забезпечити безоблікове вивезення продукції [16]. Так само були кваліфіковані й дії керівників одного з банків, обвинувачених у наданні неправомірних розпоряджень про переміщення грошових коштів до відділень у інших регіонах, що призвели до розтрати майна банку [17]. Адміністративно-господарські функції – це функції з управління майном юридичної особи. Відповідно, це майно перебуває у віданні особи, уповноваженої на виконання таких функцій. А отже, заволодіння чужим майном із використанням повноважень адміністративно-господарського характеру в межах ст. 191 КК України завжди кваліфікуватиметься як привласнення чи розтрата (не стосується статей 262, 308, 312, 313 та 410 КК України, де привласнення та розтрата шляхом зловживання службовим становищем окремо не виділені). Заволодіння чужим майном шляхом зловживання владними повноваженнями, що виникають із виконання особою функцій представника державної влади чи місцевого самоврядування, враховуючи згадані вище положення ст. 364 КК України, взагалі видається неможливим. Адже посягання відбувається не щодо майна, на яке поширюються повноваження органу державної влади чи

органу місцевого самоврядування, а щодо майна інших осіб, а відтак вчиняється не всупереч інтересам органу державної влади чи органу місцевого самоврядування, а всупереч інтересам цих осіб. Такі випадки заволодіння чужим майном мають кваліфікуватися як крадіжка, вимагання, шахрайство тощо. До слова, тільки такий підхід оправдовує існування у ст. 189 КК України кваліфікуючої ознаки «службовою особою з використанням свого службового становища». В іншому разі така норма не могла б бути застосованою, оскільки відповідні дії охоплювалися б ч. 2 ст. 191 КК України.

Висновки. На основі вищевикладених міркувань можна зробити висновок, що привласнення ввіреного майна чи майна, яке перебуває у віданні, полягає в повному виведенні такого майна із володіння власника, свідченням чого є неможливість останнього розпоряджатися цим майном, та оборонення такого майна на свою користь. Розтратою майна, що було ввірене особі чи перебувало у її віданні, є діяння щодо передачі такого майна іншим особам, не пов'язані з його обороненням на користь винного, а так само надання дозволу чи умисне створення можливостей щодо вилучення, споживання або іншого пов'язаного з втратою споживчої цінності використання такого майна третіми особами. Як привласнення, так і розтрата є закінченими з моменту виходу майна із володіння законного власника. Вказівка на розтрату у ст. 191 КК України є виправданою. Доцільно передбачити розтрату як форму об'єктивної сторони і у статтях 262, 308, 312, 313, 410 КК України. Заволодіння майном шляхом зловживання службовим становищем у ст. 191 КК України охоплює випадки звернення на свою користь чи користь третіх осіб майна, що не є ввіреним чи переданим у відання, пов'язані з використанням повноважень організаційно-розпорядчого характеру.

Список використаних джерел

1. Кваліфікація злочинів, підслідним органам внутрішніх справ: навчальний посібник / за заг. ред. В.В. Коваленка ; за наук. ред. О.М. Джузи, А.В. Савченка. Київ, 2011. 648 с.
2. Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України / 10-те вид., переробл та допов ; за ред. МІ. Мельника, М. І. Хавронюка. Київ, 2018. 1360 с.
3. Кримінальне право України: Особлива частина : підручник / В.Я. Тацій, В.І. Борисов, В.І. Тютюгін та ін. ; за ред. В.Я. Тація, В.І. Борисова, В.І. Тютюгіна. 6-те вид. перероб і допов. Харків, 2020. 768 с.
4. Олексієнко В.А. Особливості кримінально-правової характеристики злочину, передбаченого ст. 191 Кримінального кодексу України. *Кримінологічна теорія і практика: досвід, проблеми сьогодення та шляхи їх вирішення*. 2020. Частина 2. С. 85–87.
5. Про судову практику у справах про злочини проти власності : Постанова Пленуму Верховного Суду України від 6 листопада 2009 року № 10. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0010700-09#top> (дата звернення: 23.01.2021).
6. Корупційні схеми: їх кримінально-правова кваліфікація і досудове розслідування / за ред. М.І. Хавронюка. Київ, 2019. 464 с.
7. Слабченко О.А. Характеристика привласнення як форми суспільно-небезпечного діяння при вчиненні злочину, передбаченого ст. 191 КК України. *Європейські перспективи*. 2012. № 4(2). С. 113–119. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/evre_2012_4\(2\)_22](http://nbuv.gov.ua/UJRN/evre_2012_4(2)_22) (дата звернення: 03.08.2021).
8. Великий тлумачний словник сучасної української мови : 250000 / уклад. та голов. ред. В.Т. Бусел. Київ; Ірпінь, 2005. 1728 с.
9. Саприкіна М.В. Про деякі спірні питання кваліфікації злочинів, передбачених ст. 191 КК України. *Вісник Харківського національного університету внутрішніх справ*. 2009. № 4. С. 130–137.
10. Дорош Л.В. Щодо ефективності застосування законодавства про кримінальну відповідальність за привласнення, розтрату майна або заволодіння ним шляхом зловживання службовим становищем. *Питання боротьби зі злочинністю. Збірник наукових праць*. 2008. Вип. 16. С. 27–35.
11. Постанова Судової палати у кримінальних справах Верховного суду України у справі № 5-48к-13 від 23 січня 2014 року. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/37520349> (дата звернення: 31.05.2021).
12. Вирок Андрушівського районного суду Житомирської області у справі №: 291/864/19 від 4 березня 2020 року. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/88055346> (дата звернення: 23.01.2021).
13. Дорохіна Ю.А. Злочини проти власності: теоретико-правове дослідження : монографія. Київ, 2016, 744 с.

14. Антонюк Н.О. Об'єктивні ознаки розкрадання. *Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ*. 2011. № 4. С. 224–233.
15. Биков К.Г. Зловживання владою або службовим становищем як спосіб вчинення корупційних злочинів та окремих склад злочину. *Вісник Кримінологічної асоціації України*. 2017. № 2(16). С. 172–183.
16. Вирок Буського районного суду Львівської області у справі № 440/1432/17 від 8 вересня 2020 року. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/91380292> (дата звернення: 20.04.2021).
17. Вирок Київського районного суду м. Одеси у справі № 522/10944/16-к від 29 грудня 2020 року. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/93913535> (дата звернення: 24.04.2021).

References

1. Kvalifikatsiia zlochniv, pidslidnym orhanam vnutrishnikh sprav: Navchalnyi posibnyk [Qualification of crimes that are under investigation of internal affairs bodies: Study guide] (2011). Za zah. red. V. V. Kovalenka; za nauk. Red. O. M. Dzhuzyh, A. V. Savchenka. Kyiv [in Ukrainian].
2. Naukovo-praktychnyi komentar Kryminalnoho kodeksu Ukrainy [Scientific-practical commentary on the Criminal Code of Ukraine]. (2018). 10-te vyd., pererobl ta dopov. Za red. M. I. Melnyka, M. I. Khavroniuka. Kyiv [in Ukrainian].
3. Kryminalne pravo Ukrainy: Osoblyva chastyna: pidruchnyk [Criminal law of Ukraine: Special part: textbook] (2020). V. Ya. Tatsii, V. I. Borysov, V. I. Tiutiuhin ta in.; za red. V. Ya. Tatsiia, V. I. Borysova, V. I. Tiutiuhina. 6-te vyd. pererob i dopov. Kharkiv [in Ukrainian].
4. Oleksienko, V. A. (2020). Osoblyvosti kryminalno-pravovoi kharakterystyky zlochnu, peredbachenoho st. 191 Kryminalnoho kodeksu Ukrainy [Peculiarities of the criminal-legal characteristics of the crime provided for by Article 191 of the Criminal Code of Ukraine]. *Kryminolohichna teoriia i praktyka: dosvid, problemy sohodnennia ta shliakhy yikh vyrishennia* [Criminological theory and practice: experience, problems of convergence and ways of solving them]. 2, 85-87 [in Ukrainian].
5. Pro sudovu praktyku u spravakh pro zlochny proty vlasnosti. Postanova Plenumu Verkhovnoho Sudu Ukrainy vid 6 lystopada 2009 roku № 10 [On judicial practice in cases of crimes against property. Resolution of the Plenum of the Supreme Court of Ukraine dated 2009.11.06]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0010700-09#top> [in Ukrainian].
6. Koruptsiini skhemy: yikh kryminalno-pravova kvalifikatsiia i dosudove rozsliduvannia [Corruption schemes: their criminal-legal qualification and pre-trial investigation] (2019). Za red. M.I. Khavroniuka. Kyiv [in Ukrainian].
7. Slabchenko, O. A. (2012). Kharakterystyka pryvlasnennia yak formy suspilno-nebezpechnoho diannia pry vchynenni zlochnu, peredbachenoho st. 191 KK Ukrainy [Characteristics of appropriation as a form of socially dangerous act in the commission of a crime provided for by Art. 191 of the Criminal Code of Ukraine]. *Yevropeiski perspektyvy* [European perspectives]. 4(2), 113-119. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/evpe_2012_4\(2\)_22](http://nbuv.gov.ua/UJRN/evpe_2012_4(2)_22) [in Ukrainian].
8. Busel, V. T. (2005). Velykyi tлумachnyi slovnyk suchasnoi ukrainskoi movy [A large explanatory dictionary of the modern Ukrainian language] : 250000. Kyiv; Irpin [in Ukrainian].
9. Saprykina, M. V. (2009). Pro deiaki spirmi pytannia kvalifikatsii zlochniv, peredbachenykh st. 191 KK Ukrainy [About some disputed issues of the qualification of crimes provided for in Art. 191 of the Criminal Code of Ukraine]. *Visnyk Kharkivskoho natsionalnoho universytetu vnutrishnikh sprav* [Bulletin of Kharkiv National University of Internal Affairs]. 4, 130-137 [in Ukrainian].
10. Dorosh, L. V. (2008). Shchodo efektyvnosti zastosuvannia zakonodavstva pro kryminalnu vidpovidalnist za pryvlasnennia, roztratu maina abo zavolodinni nym shliakhom zlovzhyvannia sluzhbovym stanovyschem [About effectiveness of the application of the legislation on criminal liability for the appropriation, embezzlement of property or taking possession of it by abuse of official position]. *Pytannia borotby zi zlochnystiu. Zbirnyk naukovykh prats* [The issue of fighting crime: collection of scientific papers]. 16, 27-35 [in Ukrainian].
11. Postanova Sudovoi palaty u kryminalnykh spravakh Verkhovnoho sudu Ukrainy u spravi № 5-48k-13 vid 23 sichnia 2014 roku [Resolution of the Judicial Chamber in Criminal Cases of the Supreme Court of Ukraine in the case № 5-48k-13 dated 2014.01.23]. *Yedynyi derzhavnyi reiestr sudovykh rishen*. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/37520349> [in Ukrainian].
12. Vyrok Andrushivskoho raionnoho sudu Zhytomyrskoi oblasti u spravi №: 291/864/19 vid 4 bereznia 2020 roku [Verdict of the Andrushiv District Court of Zhytomyr Region in the case № 291/864/19]. *Yedynyi derzhavnyi reiestr sudovykh rishen*. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/88055346> [in Ukrainian].
13. Dorokhina, Yu. A. (2016). Zlochny proty vlasnosti: teoretyko-pravove doslidzhennia: monohrafiia [Crimes against property: theoretical-law research: monograph]. Kyiv [in Ukrainian].
14. Antoniuk, N. O. (2011). Ob'iektyvni oznaky rozkradannia [Objective signs of embezzlement]. *Naukovyi visnyk Lvivskoho derzhavnoho universytetu vnutrishnikh sprav* [Scientific bulletin of the Lviv state university of internal affairs]. 4, 224-233 [in Ukrainian].
15. Bykov, K. H. (2017). Zlovzhyvannia vladoiu abo sluzhbovym stanovyschem yak sposib vchynennia koruptsiinykh zlochniv ta okremyi sklad zlochnu [Abuse of power or official position as a method of committing corruption crimes and a separate corpus delicti]. *Visnyk Kryminolohichnoi asotsiatsii Ukrainy* [Bulletin of Criminological Association of Ukraine]. 2 (16), 172-183 [in Ukrainian].
16. Vyrok Buskoho raionnoho sudu Lvivskoi oblasti u spravi № 440/1432/17 vid 8 veresnia 2020 roku [Verdict of the Busk District Court of Lviv Region in the case № 440/1432/17]. *Yedynyi derzhavnyi reiestr sudovykh rishen*. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/91380292> [in Ukrainian].
17. Vyrok Kyivskoho raionnoho sudu m. Odesy u spravi № 522/10944/16-k vid 29 hrudnia 2020 roku [Verdict of the Kyiv District Court of Odesa in the case № 522/10944/16-k]. *Yedynyi derzhavnyi reiestr sudovykh rishen*. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/93913535> [in Ukrainian].

Tsyvinskyi Oleksandr*(National Anti-Corruption Bureau of Ukraine, Kyiv)*ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-3105-8363>**PROBLEMS OF INTERPRETATION OF THE CONCEPTS OF “APPROPRIATION”,
“EMBEZZLEMENT” AND “ACQUISITION BY ABUSE OF OFFICIAL POSITION”
IN ARTICLES 191, 262, 308, 312, 313, 410 OF THE CRIMINAL CODE OF UKRAINE**

Considering the content of the concept of appropriation, some authors focus on the seizure of property as a sign of appropriation, others – on the retention of property, and the third ones – on the transfer of property to one’s own benefit. In the article the authors substantiate the thesis that the owner or a person authorized by the owner, after entrusting the property or handing it over, does not cease to own it. On the basis of this thesis, a conclusion was made about two key signs of appropriation – complete removal of property from the owner’s possession and turning it to one’s own benefit. At the same time, such removal of property from the possession of the owner consists in the fact that the latter or persons authorized by him lose the opportunity to dispose of this property.

The content of the concept of embezzlement in scientific sources is mainly considered through the prism of its difference from appropriation. Within the limits of this article, the position is defended, according to which, when a person embezzles property, the ownership of this property does not change from legal to illegal, but instead, such property is alienated in a certain way. When distinguishing between appropriation and embezzlement, as signs of the objective side of the composition of a criminal offense, it is suggested to proceed from the fact that in Art. 191 of the Criminal Code of Ukraine, they are used as alternatives. Appropriation is considered as the illegal transfer of entrusted property or someone else’s property that is in trust for one’s own benefit, including its further consumption, alienation or other actions related to the removal of such property from a person’s possession. Embezzlement covers only cases that are not related to the transfer of property to one’s own benefit. The existence of such a form of objective party in Art. 191 of the Criminal Code of Ukraine allows criminal liability to cover cases when a person does not use property for his own benefit, even for a short time: transfer of entrusted or given property to other persons, granting permission or intentionally creating opportunities for seizure, consumption of such property by third parties, etc.

It is grounded that when qualifying criminal offenses provided for in Articles 262, 308, 312, 313 and 410 of the Criminal Code of Ukraine, where embezzlement is not defined as a separate form of committing a criminal offense, the relevant acts can be assessed only as acquisition by the abuse of official position (second parts of these articles); at the same time, in case of committing such acts without using the official position, only Art. 191 of the Criminal Code of Ukraine can be applied as a general rule. To ensure the systematic differentiation of responsibility, embezzlement should be provided as a separate feature of the objective side of the composition of the criminal offense in all the listed articles.

On the basis of a systematic interpretation of legal norms, it was concluded that the concept of acquiring someone else’s property through the abuse of official position covers only the acquisition by a person of someone else’s property, which is not in his possession and is not entrusted to him. In the article, it is substantiated that only powers related to the performance of organizational and administrative functions can be used when acquiring property through the abuse of official position. In turn, the use of administrative and economic powers will indicate the appropriation or embezzlement of property, and the abuse of the powers of a representative of the authorities or local self-government indicates the presence of another criminal offenses, such as theft, fraud, etc.

Key words: *acquisition of someone else’s property, appropriation of someone else’s property, embezzlement of someone else’s property, abuse of office position, criminal liability.*

Надіслано до редколегії 18.11.2022